

Promemorian Ds 2021:18 Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden

(Ert dnr U2021/02963)

Innehåll

Promemorian Ds 2021:18 Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden	1
Sammanfattning	1
Avsnitt 2.5	2
Avsnitt 4.1	3
Avsnitt 7.3.2 och avsnitt 7.5.3	4
Övriga synpunkter	4

Sammanfattning

Migrationsverkets yttrande avser i huvudsak de delar av promemorian som har direkt, eller i viss mån indirekt, påverkan på Migrationsverkets verksamhet, både utifrån Migrationsverkets uppdrag som myndighet och i egenskap av arbetsgivare.

Migrationsverket anser att förslagen gällande omställningsstudiestöd är förmånliga för de arbetstagare som vill stärka sin position på arbetsmarknaden. Migrationsverket ser inga betydande risker med förslagen, men vill särskilt lyfta möjligheten till att omställningsstudiestöd skulle kunna innebära en utmaning för arbetsgivaren att planera verksamheten.

Migrationsverket vill även framföra att en vidare krets än personer med svenskt medborgskap och personer med permanent uppehållstillstånd, utöver EES- och schweiziska medborgare och dess anhöriga med uppehållsrätt, kan omfattas av författningsförslagen.

Författningsförslagen gör att Migrationsverket får lagstöd för föreslagen uppgiftsskyldighet både ur ett sekretess- och dataskyddsperspektiv.

Migrationsverket tillstyrker förslaget att Migrationsverket får en uppgiftsskyldighet gentemot Centrala studiestödsnämnden (CSN) och överklagandenämnden för Studiestöd (ÖKS) förutsatt att uppgifterna har betydelse för omställningsstudiestödet.

Avsnitt 2.5

Ett nytt parallellt offentligt studiestöd – omställningsstudiestöd – ska införas. Omställningsstudiestödet ska bestå av omställningsstudiebidrag och en frivillig lånedel.

Syftet med omställningsstudiestödet är att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier för att stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden.

Det är ett förmånligt förslag för den individ som vill stärka sin position på arbetsmarknaden. Hela perioden av studier då man omfattas av omställningsstudiestödet är pensionsgrundande vilket är gynnsamt för den studerande.

Migrationsverket ser idag inte några betydande risker med förslagen. Det skulle kunna innebära att medarbetare i mindre kvalificerade roller söker tjänstledigt på hel- eller deltid för att utbilda sig och därmed öka sin anställningsbarhet på den öppna arbetsmarknaden.

Det skulle dock kunna innebära en utmaning för arbetsgivaren att planera verksamheten i de fall då flera medarbetare ansöker om omställningsstudiestöd under samma period och antagningsbesked kommer med kort varsel, t.ex. om medarbetaren blir antagen med reservplats.

Studiestödet är begränsat utifrån medel vilket innebär att medlen kan ta slut under respektive ansökningsperiod. Det innebär att det inte är säkert att sökande blir beviljade omställningsstudiestöd även om hen uppfyller kriterierna för att få ta del av omställningsstudiestöd.

CSN ansvarar för att bevilja eller avslå studiestödet samt administrera ärenden. Detta innebär att Migrationsverket inte åläggs någon ytterligare administrativ börda gällande ansökningarna förutom uppgiftsskyldigheten.

Avsnitt 4.1

Omställningsstudiestöd ska få lämnas till studerande som är svenska medborgare. Även vissa utländska medborgare ska få omställningsstudiestöd. Bestämmelserna om vem som kan jämföras med en svensk medborgare och till vilka andra utländska medborgare det nya omställningsstudiestödet ska få lämnas ska överensstämma med bestämmelserna i studiestödslagen.

Migrationsverket noterar att kretsen av personer är vidare än endast svenska medborgare och personer som har permanent uppehållstillstånd eller som har varaktig anknytning till Sverige, utöver EES- och schweiziska medborgare och dess anhöriga med uppehållsrätt.

Laghänvisningarna till studiestödslagen (1999:1395) i författningsförslaget i 12 och 13 §§ i den föreslagna lagen om omställningsstudiestöd (som framgår av sidan 24 i promemorian) innebär att även personer som fått vissa tidsbegränsade uppehållstillstånd enligt utlänningslagen (2005:716), lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå och den upphävda lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, utifrån övergångsbestämmelser i studiestödslagen, omfattas av bestämmelserna i den föreslagna omställningsstudiestödslagen.

Migrationsverket vill påtala att tidsbegränsade uppehållstillstånd är norm för vissa typer av uppehållstillstånd. Etableringsvillkoren på arbetsmarknaden torde dock kunna uppfyllas genom sammanlagd tid på arbetsmarknaden exempelvis under tiden som asylsökande när arbetstagaren är undantagen från kravet på arbetstillstånd. Även sammanlagd tid då man arbetat med stöd av olika tidsbegränsade uppehållstillstånd alternativt arbete när arbetstagaren tillåts att vistas och arbeta i Sverige under tiden ansökan prövas eller under tiden arbetstagaren ansöker om förlängning av ett tidigare beviljat uppehållstillstånd och alltjämt ska ses som bosatt i Sverige borde kunna uppfylla villkoret utifrån den föreslagna lagen om omställningsstudiestöd.

Bestämmelserna i 12 och 13 §§ i den föreslagna lagen verkar endast avse personens status vid tidpunkten för prövning av ansökan om omställningsstudiestöd, och inte individens status under de åren man arbetat, eller fått en sådan inkomst som föreslås jämföras med förvärvsarbete.

Även arbetad tid, eller annan typ av inkomst som föreslås jämföras med förvärvsarbete vid prövning av arbetsvillkoret, i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket samt i Schweiz ska få enligt förslaget få tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige, se avsnitt 4.5.2 och 4.5.4.

Avsnitt 7.3.2 och avsnitt 7.5.3

Läroanstalter, andra utbildningsanordnare, Försäkringskassan och Migrationsverket ska, på samma sätt som för studiemedel och studiestöd, ha uppgiftsskyldighet till ÖKS. Därutöver ska också Försvarsmakten och omställningsorganisationerna ha uppgiftsskyldighet till ÖKS. Denna skyldighet motsvarar de uppgifter de har skyldighet att lämna till CSN.

Migrationsverket ska på begäran, om uppgifterna har betydelse för omställningsstudiestödet, lämna CSN uppgift om en utlänning vistas i Sverige enligt utlänningslagen (2005:716). Uppgiftsskyldigheten ska avse namn, personnummer eller samordningsnummer, medborgarskap, tillstånd eller annat bevis om rätt att vistas i Sverige samt uppgift om hur länge tillståndet eller beviset gäller, klassning av tillstånd eller annat bevis om rätt att vistas i Sverige enligt Migrationsverkets klassificeringssystem, och upplysning om en person saknas.

De uppgifter som Migrationsverket ska åläggas att lämna är sådana som Migrationsverket idag behandlar i verkets system med stöd av utlänningsdatalagen (2016:27). Genom att det införs en uppgiftsskyldighet för Migrationsverket i 30 § i den föreslagna förordningen om omställningsstudiestöd (som framgår av författningsförslaget på sidorna 47-48 i promemorian) får Migrationsverket genom 13 § utlänningsdatalagen stöd för att behandla personuppgifterna i syfte att lämna ut uppgifterna. I och med att det formuleras en uppgiftsskyldighet blir även 10 kap 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillämplig som sekretessbrytande regel så inte heller ur sekretesssynpunkt uppstår det något hinder för utlämnande.

I promemorian uppmärksammas att vissa uppgifter som hos Migrationsverket omfattas av sekretess enligt 37 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen får ett svagare sekretesskydd hos CSN och ÖKS. Som noteras i utredningen gäller detta redan idag för uppgifter vi lämnar för att användas i ärenden om studiestöd.

Migrationsverket förefaller inte vara avsedd mottagare för uppgifter från någon annan myndighet i detta sammanhang.

Migrationsverket tillstyrker förslaget att en uppgiftsskyldighet införs. Förslaget verkar väl avvägt och syftet med bestämmelsen är att CSN och ÖKS ska kunna pröva arbetstagarens rätt till omställningsstudiestöd. Uppgiften om bland annat uppehållstillstånd är relevant för denna prövning.

Övriga synpunkter

Myndigheten har idag avtal om lokala omställningsmedel till och med 31 december 2022. I avtalet finns inte något tak på utbildningens längd vilket skulle kunna vara mer förmånligt för medarbetaren att nyttja istället för

omställningsstudiestöd. Gränssnittet mellan lokala omställningsmedel och omställningsstudiestöd behöver utredas vidare.

Detta yttrande har beslutats av undertecknad generaldirektör efter föredragning av verksjuristen Anita Falkenhall. I den slutliga handläggningen har rättschef Carl Bexelius, HR-specialist i arbetsrätt Hanna Felix och verksjuristen Patrik Pettersson deltagit.

Mikael Ribbenvik

Kopia till: jonas.brynhildsen@regeringskansliet.se